

Уліцька В.І.
Студентка ФСП
КПІ ім. Ігоря Сікорського
Науковий керівник:
Солончук І.В., ст. викл., ФСП
КПІ ім. Ігоря Сікорського

Доцільність розкриття в цивільному процесі інформації, яка містить банківську таємницю

Інформаційне суспільство – так світова спільнота окреслила сутність сучасного розвитку соціуму, а тому не дивно, що саме інформація є його головним інструментом. Активне її використання спонукало створити спеціальні правові норми, що могли б контролювати її обіг. Українське законодавство закріплює принцип вільного доступу до даної категорії, проте з кожного правила є виключення. Існування інформації з обмеженим доступом з одного боку обмежує права громадян на отримання необхідних даних, але в той же час забезпечує охорону їх приватного життя. Мова йде про банківську таємницю, розголошення якої в процесі цивільного судочинства може мати наслідком порушення прав клієнтів банку.

Поняття про даний різновид інформації головним чином міститься у Цивільному кодексі України (ст.1076) та у Законі України «Про банки і банківську діяльність» (далі - Закон), хоча її можна певним чином віднести до складової приватного життя особи (ст. 32 Конституції України). [1] Що ж є банківською таємницею? Закон визначає її як інформацію щодо діяльності та фінансового стану клієнта, яка стала відомою банку під час обслуговування клієнта та взаємовідносин з ним чи третім особам при представленні послуг банку (ст. 60). [2] Таким чином, це обов'язок суб'єкта, уповноваженого зберігати такого роду інформацію (банку), щодо забезпечення її цілісності та недоторканності.

Слід зазначити, що процесуальною підставою є так званий запит, що здійснюється відповідними суб'єктами, вичерпний перелік яких визначено Законом. Умовно їх можна поділити на дві групи:

- ті, які мають право прямого звернення до банку;
- ті, які наділені можливістю отримати доступ до неї опосередковано.

На противагу цьому постає логічне питання: Чи завжди ці суб'єкти використовують отриману інформацію в тих цілях, які були вказані в запиті про розкриття їм цих даних? Звісно, потреба державних органів щодо отримання такої таємниці для нормального функціонування економіки держави може вважатись виправданою метою. А з іншого боку, що їм заважає використати її в інших цілях? Такі нюанси хоча і регулюються відповідними нормами права, проте на практиці відсоток успішності попередження такого зловживання є низьким.

В свою чергу, треба чітко розмежовувати кримінальну та цивільну сферу регулювання даного питання. Якщо розкриття банківської таємниці зумовлене проведенням кримінального розслідування чи оперативно-розшукової діяльності, то розгляд такої справи цивільним судом є недопустимим. Цікавим фактом є те, що межі розголошення банківської таємниці можуть встановлюватись клієнтом самостійно і це є його правом. Тому, підписуючи договір, будьте уважні щодо обсягу ваших прав та прав банку на розпорядження цією інформацією.

Наразі перейдемо до способів порушення зберігання банківської таємниці. На початку 2016 року Петром Порошенком був підписаний закон, що дає можливість Міністерству фінансів отримувати банківську таємницю, що стосується наявних рахунків громадян. Підставою для цього стало надання субсидій населенню, згідно з якими бажаючі їх отримати повинні були вказати свій дохід. Для попередження випадків шахрайства з боку громадян, влада прийняла рішення про розширення правомочностей Мінфіну і тим самим примушуючи банки розкривати цю таємницю.

Наступним є те, що дана таємниця вважається частиною приватного життя особи, тому конституційна норма забезпечує абсолютну захищеність такої інформації. В протилежному випадку, поширення чи використання інформації безгоди особи є порушенням її особистих немайнових прав. Також зловживанням є застосування її опосередкованими суб'єктами з метою навмисного дискредитування особи чи зіпсування діловою репутації, в тому числі і юридичної особи. Наприклад, у 2009 році банк «Надра» оприлюднив списки злісних боржників в Інтернеті. Подібні дії є підставою для звернення до суду, чим і скористалось ТОВ «Укргаз», проте прогало справу про захист ділової репутації, оскільки позивач недостатнім чином обґрунтував свої позовні вимоги. [3] Останнім прикладом порушення є прискорений строк подання апеляційної скарги - 5 днів, що позбавляє можливості належно підготувати апеляцію (ст. 290 ЦПК). З огляду на викладений матеріал, можемо запропонувати наступні зміни в законодавстві щодо розгляду в судах справ про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю:

- збільшити строк подання апеляційної скарги – 10 днів;
- визначити чітко коло третіх осіб, що можуть мати доступ до банківської таємниці;
- ввести оновлене визначення поняття «банківська таємниця»: це інформація щодо діяльності та фінансового стану клієнта, яка стала відомою банку чи третім особам при наданні послуг і встановлює для останніх обов'язок забезпечити її цілісність та недоторканність.

Використані джерела:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України від 23.07.1996 – 1996 р. – №30. – ст. 141.
2. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121-III // Відомості Верховної Ради України від 09.02.2001 – 2001 р. – №5. – ст. 30.
3. Господарська справа № 20/40421.04.10 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/9552102>